

Amb quin esport escolar somien les famílies?

MARÍA TERESA VIZCARRA MORALES*

Llicenciada en Educació Física.

Doctora en Filosofia i Ciències de l'Educació.

Professora de Didàctica de l'Educació Física.

Departament de Didàctica de l'Expressió Corporal.

Universitat del País Basc/Euskal Herriko Unibertsitatea

ANA M. MACAZAGA LÓPEZ**

Llicenciada en Educació Física

Doctora en Filosofia i Ciències de l'Educació.

Professora de Didàctica de l'Educació Física.

Departament de Didàctica de l'Expressió Corporal.

Universitat del País Basc/Euskal Herriko Unibertsitatea.

ITZIAR REKALDE RODRÍGUEZ***

Llicenciada en Pedagogia.

Doctora en Filosofia i Ciències de l'Educació.

Professora de Didàctica i Organització Escolar.

Departament de Didàctica i Organització Escolar.

Universitat del País Basc/Euskal Herriko Unibertsitatea

Correspondència amb autores

* mariate.bizcarra@ehu.es

** ana.makazaga@ehu.es

*** itziar.rekalde@ehu.es

Resum

En aquest article es recullen les opinions de les famílies de tres centres escolars (Azkué ikastola de Lekeitio, Betiko ikastola de Leioa i Seber Altube ikastola de Gernika), pertanyents a la Federació d'Ikastoles de Bizkaia (FIB/BIE). Les opinions recollides es troben relacionades amb una forma pròpia d'entendre l'esport escolar, que es veurà materialitzada en l'expressió dels seus somnis. Aquestes opinions han estat recollides pels coordinadors dels centres, a través dels debats que es desenvolupaven en els grups de discussió, convocats amb aquest objectiu, amb diferents audiències (escolars, famílies, monitors, professors i direccions dels centres). El procés d'investigació seguit en el seminari se centra en processos d'interpel·lació, interrogació, contrastació i redefinició, per la qual cosa s'ajusta a un estudi qualitatiu que se centra en la construcció conjunta del coneixement (Pérez Gómez, 1994, Imbernon, 1994).

Paraules clau

Diagnòstic, Somni, Esport Escolar, Formació, Famílies.

Abstract

Which school sport do the families dream of?

The families' opinions of tree schools belong to Bizkaiko Ikastolen Elkartea are said in this article (Azkué from Lekeitio, Betiko from Leioa and Seber Altube from Gernika). These opinions show a own way of understand school sport, and they will be materialized in the expression of their dreams. The opinions have been taken from the coordinators of the schools, through the discussions explained. These discussions groups were called with different audiences (pupils, families, instructors, teachers and head-master). The process of research developed in the seminar lies in processes of interpellation, interrogation, verification and redefinition. This study is a qualitative research and pretends the knowledge will be built together (Pérez Gómez, 1994; Imbernon, 1994).

Key words

Diagnostic, Dream, School sport, Education, Family.

Què entenem com a esport escolar?

Aquest article recull una experiència, en la qual les opinions de les famílies de tres centres escolars, deixen veure

una manera d'entendre l'esport escolar materialitzada en l'expressió dels seus somnis. La seva visió sobre el tema, no sempre coincideix amb el que es regula des de les institucions.

La primera tasca és situar el lector davant del concepte d'esport escolar des del qual expliquem la nostra experiència, i alhora, posar-lo en contacte amb altres iniciatives que, com no-

saltres, han valorat la importància de tenir presents les famílies. Ens situem en l'esport escolar practicat a Bizkaia, que es regula a través de la Diputació Foral segons la normativa marcada pel govern Basc (decrets 160/1990 i 337/1994 d'esport escolar). A diferència d'altres comunitats autònomes, sota aquest terme s'engloben les activitats esportives que es desenvolupen als centres escolars, en horari no lectiu, com es recull també en aquestes altres referències (Blázquez, 1995; Vázquez, 2001, entre altres). A Andalusia, tanmateix, les pràctiques esportives que es fan al centre educatiu en horari no lectiu són anomenades activitats esportives extraescolars (Romero Ramos, a Díaz 2004). En d'altres comunitats, hom l'acostuma a anomenar esport en edat escolar (Orts, a Díaz 2004). Per a Vázquez, (2001), el criteri unificador d'aquestes posicions, ha de ser l'objectiu educatiu que persegueixin aquestes activitats. I en tot cas, fóra interessant que s'acongués la promoció de valors positius (Tinning, 1992, pàg. 103), bo i plantejant les competicions de forma que tots els participants tinguin una oportunitat raonable d'èxit (Devís, 1996), i que puguin servir per superar fites personals (S. Bañuelos, a Blázquez 1995). L'esport escolar acostuma a estar dominat pels esports d'equip tradicionals, que tenen una orientació competitiva, i reproduïxen uns estereotips, que fins i tot arriben a l'àmbit familiar de l'esportista (Sicília a Bores, 2005). Per aquest motiu, en els últims anys ha crescut la preocupació de vetllar per les actituds de les famílies, fet que ha estat traduït en diverses campanyes, una de les més conegudes és la que va néixer amb l'eslògan "Quan els teus fills i filles estan en joc... compta fins a tres i..." promoguda per l'Ajuntament de Barcelona, on es marquen unes estratègies i unes pautes de conducta per a les famílies com a model bàsic de referència per als escolars (Prat, i Carranza, a Bores 2005). No menys coneguda és la campanya "entrenant pares i mares" de Gimeno

(2000), promoguda per la Diputació de Saragossa, en la qual es tracta d'abordar els comportaments de les famílies a través de les habilitats socials. A més a més, hi ha algunes altres iniciatives, menys conegudes, com ara la de la Diputació Foral de Gipuzkoa, o la campanya de guies per a pares-mares d'esport escolar de l'Ajuntament de València, entre algunes altres, adreçades a la millora de les actituds de l'entorn pròxim a l'esportista escolar. Les iniciatives revisades recullen la necessitat de pensar en un reglament normatiu, entenent que quan les normes es reconstrueixen i hom s'hi compromet, se n'aconsegueix el compliment (Casamayor, 2000). Tal com s'esdevé en les propostes esmentades anteriorment, el nostre treball detecta la necessitat de posar atenció a la formació de les famílies en l'esport escolar.

Per quin motiu es va impulsar aquest projecte?

Durant el curs 2003/04, es va detectar la insatisfacció d'alguns col·lectius pel que fa a l'esport escolar que es practicava als seus centres, fet que va fer néixer aquest projecte. Abans de realitzar qualsevol intervenció era necessari començar per fer una anàlisi de la realitat, que ens guiés en l'elecció del punt per on calia començar a encaminar aquesta intervenció. Els nostres qüestionaments es dirigirien cap a l'esport escolar que les persones implicades vivien i cap a aquell que desitjarien tenir. Per esbrinar aquestes qüestions es van consultar les audiències dels agents implicats en el desenvolupament de l'esport escolar als tres centres objecte d'estudi. Havíem d'aclarir quin significat tenia per als membres del seminari el terme esport educatiu, i quin era l'esport amb què somiaven, de tal manera que, a partir de la comprensió s'impulsés l'acció cap al canvi dels contextos socials (Harbermas, 1994).

La competició és un dels trets defi-

nitoris de la pràctica esportiva escolar (Blázquez, 1995; Sparkes, 1986), per la qual cosa al seminari desitjàvem conèixer com era entesa aquesta. Els comentaris recollits de les audiències, subratllaven la necessitat d'implicar les famílies en l'esport escolar perquè siguin el motor del canvi, i això ens porta a relatar aquest article a partir de les opinions recollides. La investigació ha estat impulsada a través de la creació d'un seminari d'investigació-acció, que pretenia analitzar les opinions que tenen les diferents audiències sobre l'Educació Física (EF) i l'Esport Escolar (EE) i sobre la necessitat de coordinar aquests dos àmbits. Els participants, alhora que investigaven, s'han format d'una manera intencional i metòdica (Flic, 2004). Si desitjàvem que hi hagués un canvi en alguna de les actituds que es mantenen en l'EE, calia atendre els aspectes amb els quals no estaven d'acord els implicats en aquest procés. Cadascun dels tres centres participants ha estat tractat com *un estudi de cas*. Aquestes tres realitats tenien el seu punt de trobada en les reunions de seminari, on participaven professores de la universitat, representants de la BIE i de les famílies, i els coordinadors de cadascun dels centres, que són els que han servit d'enllaç amb les escoles. Ells (els coordinadors) han format els *Grups de Centre* (GC) a les seves ikastoles, en els quals hi havia un representant de tots els col·lectius. Els GC servien d'enllaç per a arribar a les diferents audiències, i portar a terme els grups de discussió (Krueger, 1991).

Es va establir un calendari per tal de realitzar tres reunions amb cadascun dels col·lectius (escolars, famílies, monitors esportius, professors-professores i equips directius). En aquestes reunions, i a través de la tècnica de grups de discussió, s'indagava sobre les dimensions (calia una coordinació entre l'esport realitzat en l'horari lectiu, i no lectiu? Es desenvolupen valors amb l'esport? Estan satisfets amb l'esport dels seus centres? Quin era l'esport dels seus somnis?). Després

d'anàlitzar les opinions s'elaborava un informe interpretatiu, on es plasmaven les necessitats de cada centre (estudi de cas), i de tots els centres en conjunt (cas global).

Aquestes dimensions sorgeixen de l'anàlisi prèvia dels relats personals dels coordinadors sobre l'esport que vivien als seus centres. Es van utilitzar els documents aportats pels centres respectius (PEC, PCC...). Durant les sessions

mantingudes amb *els grups de discussió* el coordinador de centre ocupava la figura de dinamitzador-moderador, i un altre membre del GC (rotatori) hi assistia en qualitat d'ajudant per recollir notes de camp. A la *figura 1* es relata el procés d'elaboració de l'informe final. Quan acabava la sessió de cada grup de discussió, es reunien els representants del GC per elaborar un petit informe (figura 1-1) que s'enviava per e-mail a les 'faci-

litadores' (investigadores de la universitat), la seva interpretació es traslladava a tots els membres del seminari en la sessió següent. Aquest intercanvi d'opinions impulsava les actuacions posteriors. Amb cadascuna de les audiències es convocaven tres grups de discussió, que generaven tres informes, que s'esquematzaven i es reduïen en un quadre únic per centre (figura 1-2). Aquestes opinions eren portades a un quadre

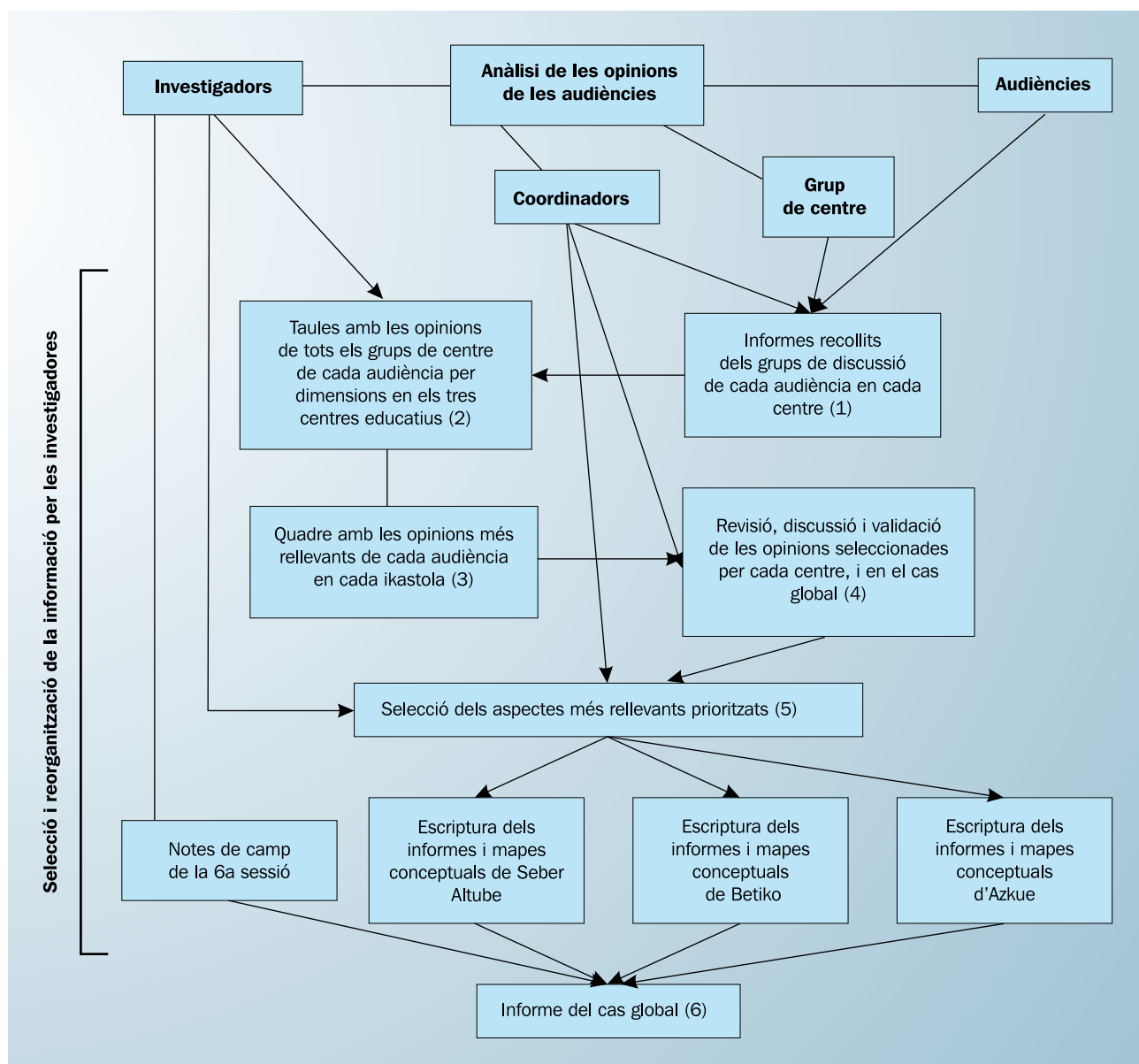

Figura 1

El procés d'elaboració i els instruments utilitzats per a crear el document referit a l'anàlisi de les opinions expressades per les audiències.

Dimensions	Categories
Necessitat de coordinació entre EF i EE	<ul style="list-style-type: none"> • Els programes d'EF i EE • La importància del coordinador d'EE • La implicació de les famílies • Les normes i la convivència
Els valors que pot desenvolupar l'esport	<ul style="list-style-type: none"> • Valors per al desenvolupament personal • Valors per al desenvolupament social • Actituds que s'haurien d'evitar o contravalors • Valors de la competició (saber guanyar i perdre) • Valors per a la convivència
La satisfacció amb l'esport escolar	<ul style="list-style-type: none"> • Es mostren satisfets amb... • Descontents amb... • S'hauria de millorar...
L'esport educatiu dels seus somnis	<ul style="list-style-type: none"> • EE coordinat amb els programes d'EF • EE que vetlli per les actituds i pels valors • EE amb monitors formats • Una estructura competitiva diferent (no exclouent, mixta...)

Taula 1

Les temàtiques (dimensions i categories) al voltant de les quals s'elabora l'informe interpretatiu.

en el qual es diferenciaven aspectes comuns i rellevants (figura 1-3). El document era elaborat de manera conjunta i consensuada per les 'facilitadores', i es presentava als coordinadors en el seminari (figura 1-4). Les finalitats eren contrastar la informació recollida, per tal de conferir credibilitat a la interpretació feta per les investigadores, i per seleccionar les cinc opinions més significatives per als coordinadors entre les manifestades en cada audiència, perquè així reflectien millor allò que s'hi havia expressat (figura 1-5). Tot això, es recollia en un informe final (figura 1-6) elaborat per les investigadores, que es contrastava amb els coordinadors per tal de donar credibilitat a l'estudi.

Què opinen les famílies de l'esport escolar?

En aquest estudi es presenten les opinions obtingudes en els 9 grups de discussió que es van portar a terme amb mares i pares. La informació que emergia de la indagació es va articular en un informe interpretatiu en funció d'un seguit de temàtiques, que resumim a la *taula 1*.

La necessitat de coordinació entre EF i

EE: (vegeu *figura 2*): les persones consultades en el moment en què es realitza aquest estudi creuen que no hi ha una coordinació entre els *programes d'EF i d'EE*, però que n'hi hauria d'haver, i coincideixen amb els monitors a afirmar que la funció dels dos àmbits és educar, i que l'un és la continuïtat de l'altre.

A l'esport escolar se li ha de donar una orientació més educativa, tots dos àmbits han de tenir la mateixa orientació educativa (notes de camp reunió 1, audiència pares/mares de la ikastola Azkue, 5-6 EP, 25/5/05).

Algunes famílies opinen que el respecte es posa de manifest si es té cura dels objectius actitudinals, que seran els que facin que l'esport sigui més educatiu. Altres famílies se centren més en els continguts.

Ressalten la importància del professor d'EF com a *coordinador* d'EE, tant per realitzar les tasques de gestió, com per fer d'intermediari. Creuen que ell és el nexa d'unió entre aquests dos àmbits. Destaquen el paper que té el coordinador en el GC, i la importància de la feina del GC en l'exercici d'aquesta tasca de conjugar esforços.

En el procés de coordinació és important la tasca del professor d'EF i el coordinador seria l'encarregat de dinamitzar aquest procés (notes de camp del grup 1 pares/mares de la ikastola Betiko).

Martinez, Garcia Monge, i Bores (a Bores, 2005, pàg. 129) creuen que el coordinador ha de comptar amb prou formació per poder mantenir un posicionament crític i reflexiu. En la seva formació s'hauria d'aconseguir transformar-ne la mirada, les competències i la identitat, i desafiar-los a assolir un coneixement més elaborat que els capaciti per a portar a terme les seves tasques d'una forma adequada.

La implicació de les famílies, és una constant també destacada per la resta de les audiències. Creuen que cal implicar tots els agents que participen en l'EE, i consideren les famílies com el motor del canvi:

[...] potenciar més la participació dels pares. Fer una oferta especial per a ells. Veuen que hi ha d'haver més participació de les famílies en l'EE (notes de camp del grup 1, audiència pares/mares d'Azkue, 5-6 EP, 25/5/05).

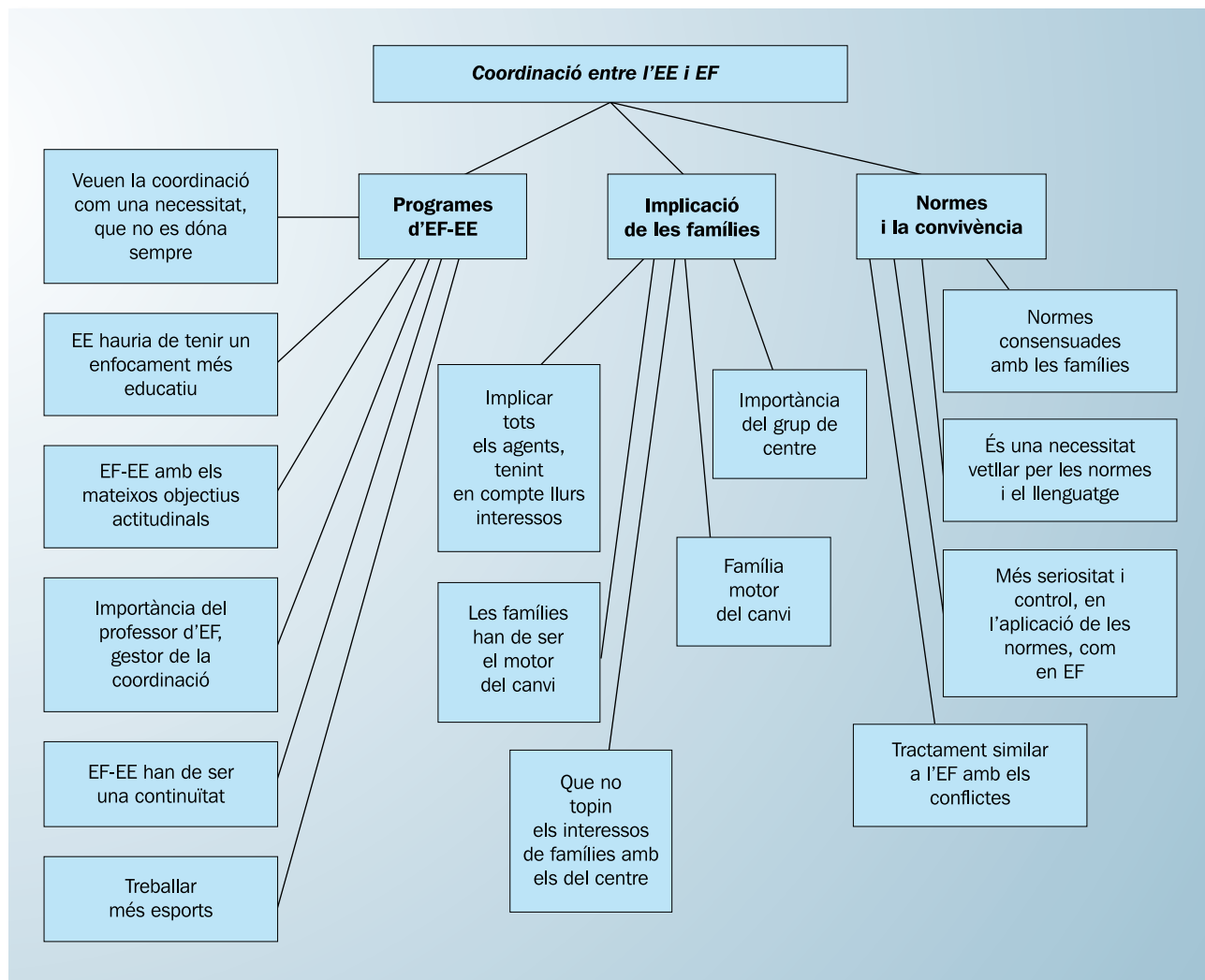

Figura 2

Opinions recollides de l'audiència famílies sobre si hi ha d'haver una coordinació entre EF-EE.

Amb aquesta afirmació coincideix Gimeno (2000, pàg. 16-20), el qual assenyala que les conductes de les famílies afecten els comportaments dels esportistes, que es troben davant un escenari educatiu nou.

Les normes i la convivència, són uns altres centres de preocupació. Les famílies volen ser tingudes en compte a l'hora d'establir les normes d'una forma consensuada:

Les normes s'han de consensuar entre els escolars i els entrenadors, i aquestes normes i els valors que seran utilitzats han de ser co-

mentats amb les famílies (notes de camp reunió 3, audiència pares/mares d'Azkue, 1-4 ESO, 4/5/05).

És important que es tingui cura amb el llenguatge, demanen més seriositat i control, unes normes que tinguin més a veure amb les de l'horari lectiu, i un tractament similar en els conflictes. En aquest sentit, es manifesten també alguns autors, Casamayor (2000, pàg. 34), opina que les normes de convivència es construeixen entre tots els agents de la comunitat educativa, són normes que no sancionen ni castiguen, són normes

que ens serveixen per viure els uns al costat dels altres sense agredir-nos, ni sentir-nos agredits.

Els **valors que desenvolupa l'esport**, (fig. 3), fan referència al desenvolupament de la personalitat i a la sociabilitat de l'escolar. A través de l'esport s'han de *potenciar els valors* que afavoreixen el *desenvolupament personal* dels esportistes escolars, i que estan relacionats amb el respecte per un mateix, i amb els hàbits de vida:

A través de l'esport escolar es treballen aspectes com ara la integració, el respecte vers un mateix, els hàbits; s'intenta fomen-

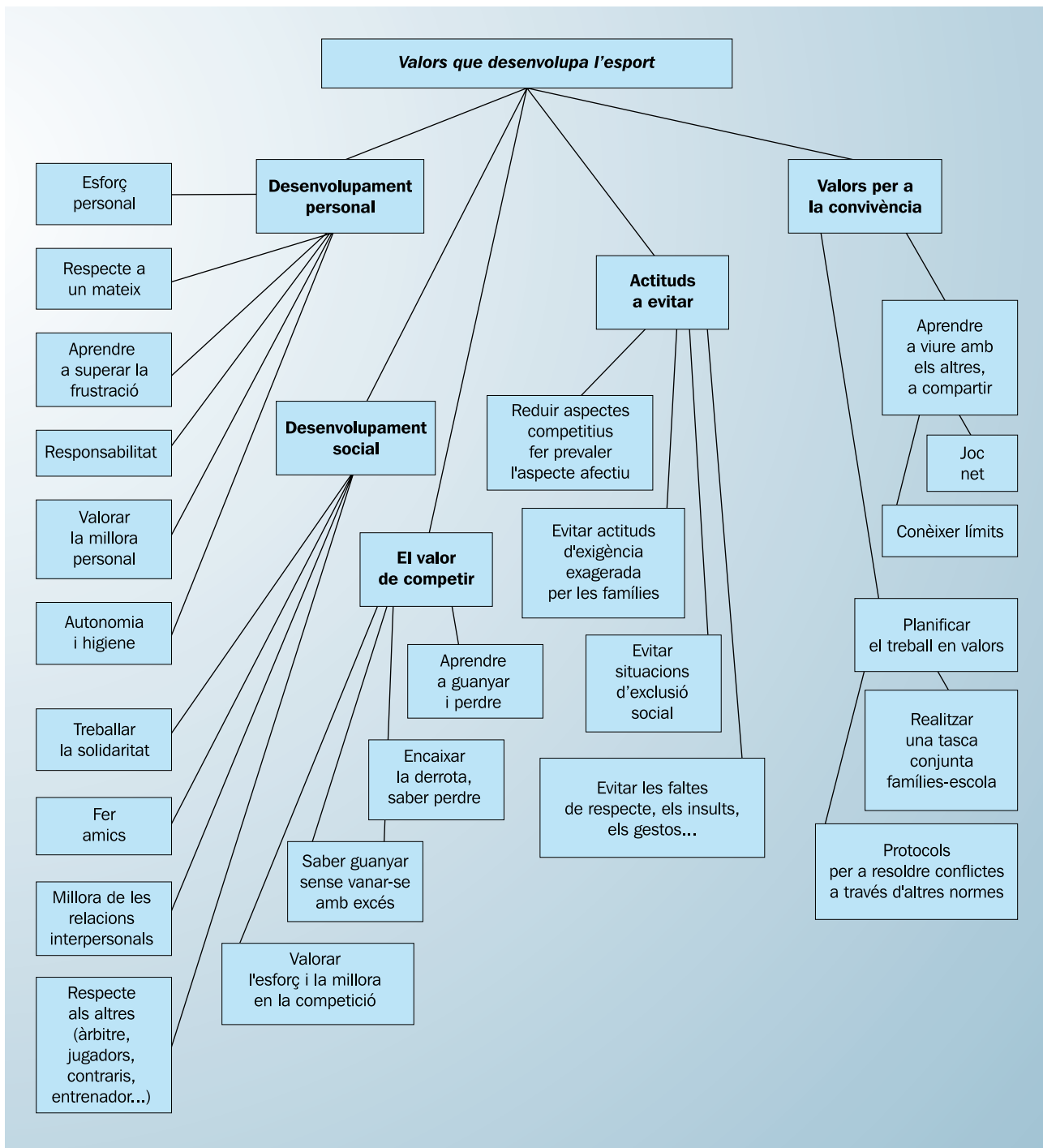

Figura 3
Opinions recollides de l'audiència famílies sobre els valors que desenvolupa l'esport.

tar el desenvolupament de la persona (de la personalitat), l'educació en formes de vida (notes de camp del grup 1 de Seber Altube, comissió d'esports, 4/5/05).

Li donen importància a valorar l'esforç i el fet d'"intentar-ho", per aprendre, a través de l'esport, a ajornar les recompenses. Segons afirmen, l'esport desenvoluparia

les capacitats individuals de la persona relacionades amb l'esforç, la dedicació, la responsabilitat... aspectes bàsics perquè es produeixi un aprenentatge.

En l'esport escolar s'hauria de treballar l'esforç personal, el fet de passar-ho bé, la responsabilitat, la dedicació i la constància [...] (notes de camp del grup 1 de Betiko).

Relacionats amb el desenvolupament personal, també esmenten que l'esport pot ajudar a la millora de l'autonomia, el compromís, la superació i la higiene. Shaffer (2002, pàg. 227) expressa que afavorir determinats aspectes de la personalitat del jove pot ser important per desenvolupar adults autònoms i independents, amb una autoestima enfortida.

Entre els *valors per al desenvolupament social* de la persona, les famílies creuen que l'esport fomenta la millora de les relacions interpersonals, fa aprendre a treballar en equip, ofereix l'oportunitat de fer amics, entre d'altres:

[...] en l'esport escolar s'aprèn a treballar en grup, [...] les relacions són diferents, el que si que es veu clarament és que en l'esport escolar els nens es deixen anar molt més, sobretot, si realitzen un esport d'equip (notes de camp del grup 3 d'ikastola Seber Altube, 13/4/05).

L'esport pot afavorir el respecte als altres, complir les normes, ajudar els companys d'equip, i aconseguir la integració social, la solidaritat, la capacitat de compartir:

[...] la integració, compartir objectius, són valors que haurien d'aparèixer en l'esport, cal prioritzar el valor del grup per damunt dels interessos personals [...] (notes de camp del grup de discussió 2 de Betiko).

Encara que creiem que en l'esport es donen les condicions idònies perquè es produeixi el desenvolupament personal i social del subjecte, som conscients que perquè es donin aquestes situacions favorables, cada acció ha d'estar pensada perquè compleixi la funció que pretén. Tinning (1992, pàg. 103), expressa que l'esport i la competició poden desenvolupar tant valors

positius com negatius, depenent de l'orientació educacional que s'estigui intentant portar a terme.

Les famílies consultades ens parlen d'actituds a evitar, o de contravalors, que es troben relacionats amb la competitivitat. Expressen el desig que s'evitin les actituds poc adequades d'algunes famílies en els partits, i qualifiquen alguns comportaments com a patètics i deshonorosos per a qui els observa. Destaquen aquest fet, més greu encara, perquè es produeix en competicions d'escolars molt joves, que s'estan formant i poden veure's influenciats negativament.

Es critica el comportament d'alguns pares i d'alguns monitors a causa de l'excessiva competitivitat; caldria evitar determinats comportaments; són vergonyosos per a la resta dels pares i per als seus propis fills (notes de camp del grup 2 de Seber Altube, 18/5/05).

Algunes famílies es qüestionen el significat atribuït a alguns termes, i valoren les connotacions negatives que poden tenir l'esforç fins a l'exhauriment, o l'excés de zel en la dedicació. S'haurien d'evitar actituds com ara les discriminacions entre escolars, per raó de sexe o d'habilitat, o les actituds de mofa vers els contraris. Llei-xá (a Bores, 2005, pàg. 158), expressa que aquesta és una de les mancances més habituals dels programes d'esport escolar, car que no són grups homogenis; les diferències es troben determinades pel gènere, les discapacitats o la pluralitat ètnica o cultural, i no sempre són considerades en el disseny de les activitats físicoesportives, cosa que crea una contradicció amb l'escola.

El *valor de la competició i "saber guanyar i perdre"*. Apareix una gran preocupació per l'excessiu valor que s'atorga al fet de guanyar; l'esport pot ajudar en l'aprenentatge de la tolerància a la frustració, si es pren com un joc, com un aspecte més en el desenvolupament de la persona:

L'esport hauria de servir per a ensenyar-los a encaixar les victòries tant com les derrotes, i sempre respectant el contrari. Fet i fet, tot forma part del projecte educatiu de la persona. Aprendre a viure superant les frustracions, portant la rivalitat només al moment del joc (notes de camp del grup 2 de Betiko).

Les famílies volen aprendre a guanyar i a perdre, perquè elles són el model on es veuen reflectits els escolars. En el tracte amb els esportistes escolars, cal reduir els aspectes competitius, i fer prevaler els afectius. Tal com apunta Toral (2005, pàg. 105), fóra més important preocupar-se de 'amb qui juguem' més que no pas de 'contra qui juguem'; d'aquí ve la importància de treballar la competitivitat ben enfocada i valorar l'esforç:

La competició hauria d'estar ben enfocada, reconduint algunes actituds, amb explicacions correctes, perquè es compleixin les normes i es mantingui el respecte (notes de camp del grup 3 d'Azkué, 1-4 ESO, 4/5/05).

Creuen que la competició ha de potenciar més l'esforç que la victòria, i així, des de les teories de les expectatives de fita, ens expressen la necessitat de reforçar una orientació motivacional cap a la tasca, centrada en la millora, en la superació de fites personals, i en l'execució personal, més que no pas en el resultat, per tal de comprendre què és important valorar i de quin forma es desenvolupen els jocs. Les persones orientades al resultat senten que tenen èxit quan demostren que són millors que els altres, mentre que si l'èxit es basa en la tasca, qualsevol assoliment o millora en l'activitat serà positiva, encara que no s'arribi a la victòria davant de l'adversari (Duda, 2001). Trepas (a Blázquez, 1995, pàg. 95-96) fa una crítica cap a les actituds que avui dia presenta la competició, perquè ningú no es qüestiona el poder socialitzador de la pràctica esportiva en la formació de l'individu. Se sol

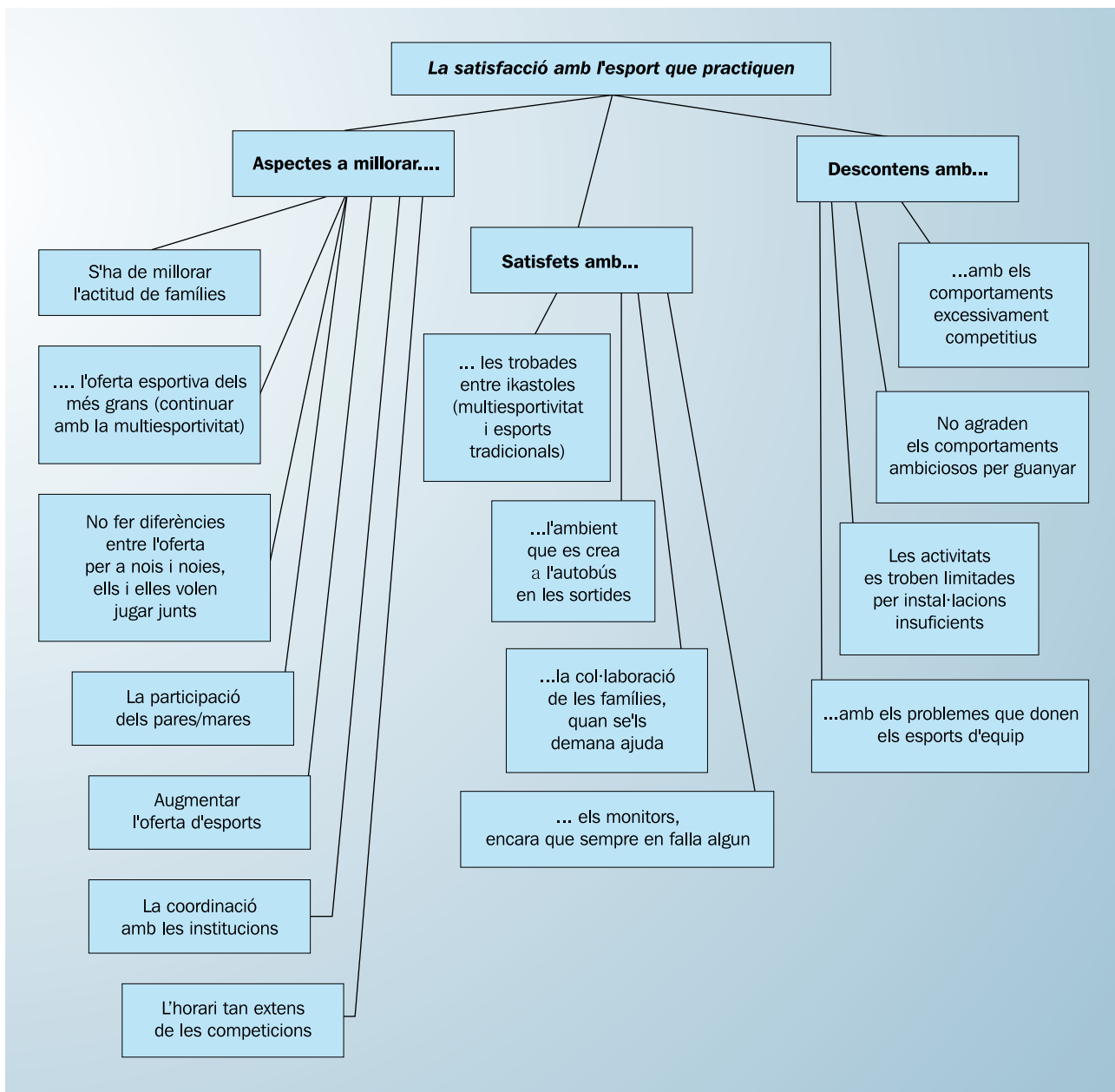

Figura 4

Opinions recollides de l'audiència famílies sobre la satisfacció amb l'esport que es practica als seus centres.

acceptar que conceptes com ara companyonia, esperit de lluita, saber guanyar, encaixar bé la derrota, respecte a les normes, companys i adversaris, són inherents a la pràctica esportiva, però això no és així quan es busca la victòria a qualsevol preu. A les notes de camp recollim també referències als valors per a la convivència, que ens

serveixen per a gestionar els conflictes, i per a poder viure al costat d'altres persones. Fet no tan important en els clubs:

La prioritització de valors que fa un centre educatiu, no és la mateixa que la que fa un club; al club la competició ocuparà un lloc privilegiat, al centre educatiu es valoraran

altres coses (notes de camp del grup 2 de Seber Altube, 18 /5/05).

Desitgen de realitzar un treball conjunt entre famílies i ikastola, per tal de planificar el treball en valors, i prioritzar els uns sobre els altres. Consideren imprescindible la tasca de l'entrenador per planificar i canalitzar els valors.

[...] de vegades, quan apareixen els problemes, sembla que l'única manera de solucionar-los sigui a través de l'escridassada i del càstig, i això s'hauria de fer d'una altra manera. No estaria de més crear protocols per resoldre conflictes, o fer treball conjunt entorn d'aquests temes, on els pares i la ikastola s'impliquin (notes de camp de la reunió 3 d'Azkué, 1r-4t ESO, 5/5/05).

Vam considerar que els valors per a la convivència només es poden desenvolupar des d'una construcció democràtica de les normes, perquè quan l'alumne es compromet, les activitats haurien de plantejar una reflexió autocrítica sobre situacions reals. L'escolar anirà construint normes necessàries per a la convivència en el seu grup esportiu, on respecti i sigui respectat, on es respectin els espais comuns i on els altres respectin aquest espai personal propi.

Estan satisfets amb l'esport (vegeu figura 4) que practiquen a les seves ikastoles, encara que en destaquen algunes mancances i alguns aspectes a millorar, que abocaran en els seus somnis. Mostren satisfacció amb l'esport que practiquen, els agrada la participació que mantenen, tant escolars com pares, davant d'aquestes activitats, perquè es genera un ambient molt apropiat en els trasllats. Es mostren satisfets amb els comportaments dels seus entrenadors, tot i que hi ha opinions contraposades, hi ha més satisfacció que no pas descontentament. Tanmateix, els preocupa la manca de formació, o de sensibilitat:

Des de la junta ens preocupa que els monitors estiguin formats, encara que no sempre s'encerta, perquè el que es busca són monitors-educadors, i cada vegada és més difícil. La comunicació és molt bona, ja sigui a través del monitor o del coordinador (notes de camp del grup 1 de Seber Altube, 5/4/05).

Els preocupa o mostren insatisfacció amb el compromís dels escolars, la falta de puntualitat, el sobrecarregat horari de les extraescolars i de les competi-

cions. S'ha de revisar l'oferta d'activitats perquè l'esport els acompanyi durant tota la vida. Desitgen més temps per intercanviar opinions, per reflexionar conjuntament.

[...] que un cop finalitzada la pràctica esportiva hi hagi un temps de relaxació, a la dutxa o a fora, perquè els nens/nenes tinguin relació, que amplii allò que han viscut després d'haver fet esport, als entrenaments o en els partits (notes de camp del grup 2 de Betiko 6/5/05).

Les famílies consultades expressen el seu descontentament amb les instal·lacions, perquè són insuficients i limiten les possibilitats d'oferir més activitats. Creuen que aquest problema podria solucionar-se si hi hagués més implicació de les institucions i millor coordinació de l'oferta dels serveis públics en relació amb els centres escolars. Es parla fins i tot, que els centres municipals públics haurien d'estar al servei dels centres escolars, i coordinar-s'hi.

L'esport escolar amb el qual somien (vegeu figura 5); tornen a repetir-se les idees que han anat apareixent fins a ara, de tal manera, que aposten per un esport escolar que desenvolupi els valors personals i socials de l'individu, en el qual els monitors estiguin formats, coordinats amb els programes d'EF del centre, i amb una competició menys especialitzada, més participativa i més propera als centres. En referir-se als programes d'EE sol·liciten una oferta més àmplia per a l'EE, i demanen programes amb més activitats esportives. Desitgen que s'ampliï la multiesportivitat almenys fins als 12 anys, amb una major varietat esportiva perquè puguin triar. Les mateixes famílies demanen més protagonisme, desitgen coordinar l'oferta esportiva de la ikastola amb la del poble, i una major implicació dels clubs i dels ajuntaments, amb el suport incondicional de les institucions.

Apareix diverses vegades la referència a les institucions com a suport bàsic per poder

portar a terme un procés ambiciós, i la implicació dels clubs amb plantejaments adequats, no egoistes, en col·laboració amb el centre (notes de camp del grup 1 de Betiko 23/4/05).

Desitgen que en l'oferta esportiva dels centres no hi hagi distincions de gènere per poder practicar un esport, desitgen jugar junts i crear grups esportius mixtos. Es desitja que els monitors estiguin ben formats i siguin més valorats, perquè s'eduqui els escolars. En investigacions anteriors (Vizcarra, 2004), ja s'ha reivindicat aquesta formació com una preocupació constant en l'EE, perquè és habitual que es donin situacions en les quals "nens grans, entrenen nens petits". Desitgen desenvolupar actituds i valors a través de l'EE. Considerem de gran interès el somni de jugar en equips mixtos, tal com passa a la vida.

Des de les reflexions cap a la intervenció

Podríem concloure dient que els participants en aquesta investigació desitgen un EE en què les famílies s'impliquin i hi participin. Els agradaria que es fes una tasca de formació amb les famílies, al voltant de les actituds que cal mantenir en la competició, per tal d'evitar els comportaments que no siguin gaire adequats, o que creen un clima de tensió o d'agressivitat, i que no es doni tanta importància al fet de guanyar. Destaquen la tasca força important que pot desenvolupar el coordinador, del qual cal reconèixer-ne i valorar-ne la dedicació. Desitgen elaborar un projecte esportiu educatiu integrat en el PEC dels centres, amb un programa atractiu, que estigui més coordinat amb l'esport practicat en l'horari lectiu, i que sigui més participatiu. Consideren interessant que els monitors rebin el suport del centre, amb un nou programa d'EE consensuat i revisat per tothom. Desitgen que millori la formació dels monitors, i que es faci un treball coordinat en valors. Es

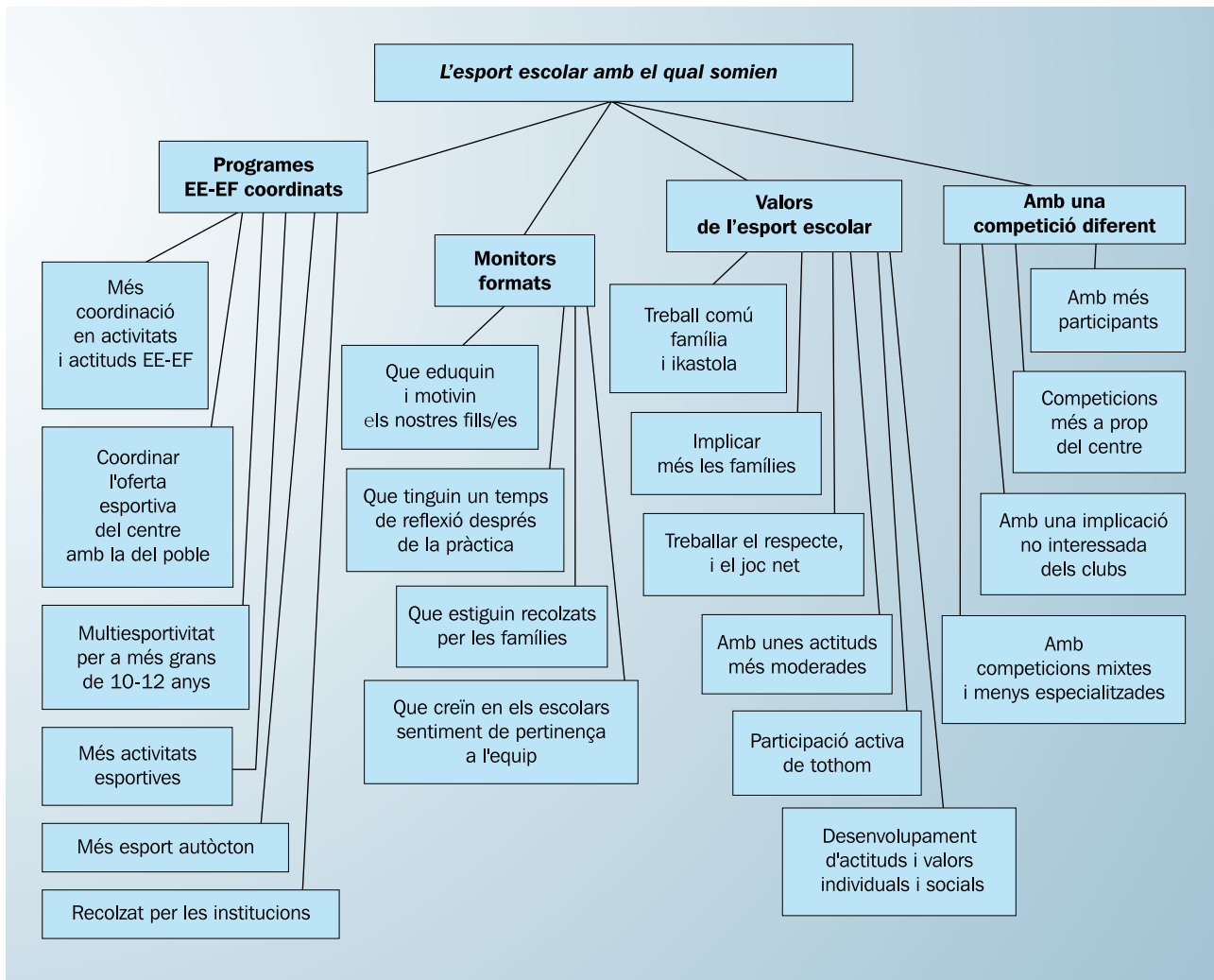

Figura 5

Opinions recollides de l'audiència famílies sobre les característiques de l'esport educatiu cap al qual desitgen dirigir els seus esforços.

demanen programes amb més activitats i més variades, i altres aspectes que ens suggereixen la importància d'implicar-hi els diversos agents en l'elaboració. Els agradaria que fossin revisades les normes, i també gaudir d'ajuda i suport institucional, per coordinar i sumar esforços. Destaquen la necessitat de fer un esport no exclouent i per a tothom. Ens ha semblat interessant ressaltar quins són els aspectes que els agradaria per a l'esport, perquè ens poden donar pistes per tal d'enfocar un hipotètic treball futur, de manera que:

- Quan les famílies destaquen la necessitat de coordinació entre l'EE i l'EF, ens ve al cap que cal revisar els programes.
- Quan es queixen dels comportaments i de les actituds que les famílies mantenen davant la competició, ens ve al pensament l'elaboració de decàlegs.
- Quan sol·liciten que les normes siguin revisades amb les famílies i amb la resta dels agents, pensem que tothom han de participar en l'elaboració d'aquestes normes, i

que cal reconstruir les que hi havia fins ara.

- Quan parlen d'un EE més participatiu, creiem que hem de fomentar espais de trobada per tal de facilitar el diàleg.
- Quan manifesten que volen que els escolars aprenguin a guanyar i a perdre, creiem que hem de revisar de quina forma és entès l'èxit en l'esport, i fins a quin punt va associat a la victòria en el marcador o no.
- Quan diuen que l'EE és responsabi-

litat del centre, comencem a pensar de quina manera poden implicar-se els centres per desenvolupar un treball formatiu amb les famílies i els entrenadors.

Ens agradaria acabar el relat d'aquesta experiència ressaltant la implicació de les persones participants en el compliment dels compromisos adquirits. Aquesta aventura en què ens hem embarcat ha estat possible gràcies a la tasca que han desenvolupat els grups de centre, articulats i dirigits pels coordinadors de l'EE. Difondre aquest treball ens permet, entre altres coses, agrair el seu esforç a aquests companys de viatge. El compromís adquirit ha estat enorme, però ben segur que és la forma en què aconseguirem remar tots en la mateixa direcció, al capdavant, tant si ens agrada com si no, anem en el mateix vaixell. No estaria malament vetllar perquè no sotsobri! Queda tant per fer...!

Bibliografia

- Blázquez, D. (1995, coord.) *La iniciación deportiva y el deporte escolar*. Barcelona: Inde.
- Bores, N. (2005, coord.) *La formación de educadores de las actividades físico-deportivas extraescolares*. Palencia: Ayuntamiento de Palencia i Universidad de Valladolid.
- Casamayor, G., et al. (2000). *Cómo dar respuesta a los conflictos*. (4a ed.). Barcelona: GRAO. (1a ed., 1998)
- Devís, J. (1996). *Educación Física, deporte y currículum*. Madrid: Visor.
- Díaz, J. (2004, coord.). *Actas del III Congreso de deporte en edad escolar "deporte y educación"*. Sevilla: Ayuntamiento de Dos Hermanas. ISBN: 84-95591-14-6
- Duda, J. L. (2001). Ejercicio Físico, motivación y salud: aportaciones de la teoría de las perspectivas de meta. A J. Devís Devís (coord.) *La Educación Física, el deporte y la salud en el siglo XXI*. (pàgs. 271-281). Alcoy (Alicante): Marfil.
- Flick, U. (2004). *Introducción a la Investigación cualitativa*. Madrid: Morata.
- Gimeno, F. (2000). *Entrenando a padres y madres...* Zaragoza: Gobierno de Aragón.
- Habermas, J. (1994). *Teoría de la acción comunicativa*. Madrid: Cátedra.
- Krueger, R. A. (1991). *El grupo de discusión. Guía práctica par la investigación aplicada*. Madrid: Pirámide.
- Pérez Serrano, G. (1994). *Investigación cualitativa. Retos e interrogantes. I Métodos*. Madrid: La Muralla.
- Shaffer, D.R. (2002). *Desarrollo social y de la Personalidad*. Barcelona: Thomson.
- Sparkes, A. (1986). The competitive mythology. *Health and Physical Education Project Newsletter*, 3.
- Tinning, R. (1992). *Educación Física: la escuela y sus profesores*. València: Universitat de València.
- Toral, G. (2005). *Dejad que los niños y niñas jueguen*. Bilbao: Diputación Foral de Bizkaia.
- Vázquez, B. (2001). *Bases educativas de la actividad física y el deporte*. Madrid: Síntesis.
- Vizcarra, M. T. (2004). *Análisis de una experiencia de formación permanente en el deporte escolar, a través de un programa de habilidades sociales*. Bilbao: Servei editorial de la Universitat del País Basc (sèrie tesis doctorals).